

مشاوره امتحانی

نحوه مطالعه امتحانات تاریخ (۲)

دانش‌آموزان عزیز توجه داشته باشید که ابتدا باید کتاب درسی خود را مطالعه کنید تا یک برداشت کلی در ذهن خود ثبت نمایید. سپس درسنامه را که شامل کلیه نکات مهم کتاب است، با دقت بخوانید و به آزمون‌هایی که با توجه به بارم‌بندی‌های هر درس برای شما طراحی شده پاسخ دهید. همچنین با مطالعه پاسخنامه علاوه بر تحکیم یادگیری، می‌توانید اشتباهات خود را در پاسخ به آزمون‌ها اصلاح کنید. دانش‌آموزان عزیز توجه داشته باشید که از ۸ درس نیم‌سال اول، در امتحان نهایی فقط ۶ نمره سؤال طرح می‌شود. بنابراین شما می‌توانید برای ۸ درس دوم (درس ۹ تا ۱۶) برنامه‌ریزی بیشتری برای مطالعه داشته باشید.

در تاریخ یازدهم، برای هر کدام از دروس ۹، ۱۰، ۱۵ و ۱۶ نمره جداگانه لحاظ شده، یعنی ۴ درس، ۸ نمره را به خود اختصاص داده است و ۶ نمره دیگر مربوط به ۴ درس باقی‌مانده است. پس درس‌های ۹، ۱۰، ۱۵ و ۱۶ نیاز به مطالعه دقیق‌تر دارد. - در هر آزمون سؤالات متنوعی به شیوه‌های مختلف طراحی شده است که بعضی از آن‌ها نیاز به توضیح دارد؛ مثلاً در قسمت «کار بست شواهد و مدارک» دانش‌آموزان نیازی به حفظ کردن ندارند و فقط سر جلسه امتحان با خواندن متن داده‌شده می‌توانند به سؤالات پاسخ دهند.

در قسمت «اظهار نظر و قضاوت» هم طراح مدنظرش نیست که شما دیدگاه فردی خود را بیان کنید، زیرا جواب سؤال در کتاب وجود دارد و طراح هدفش این است که متوجه شود آیا شما کتاب را مفهومی مطالعه کرده‌اید یا نه. در قسمت «مقایسه کنید» اگر ویژگی‌های هر یک از دو مورد خواسته‌شده را بنویسید، در واقع آن‌ها را با هم مقایسه کرده‌اید.

در پایان حتماً به بارم هر سؤال دقت کنید، چرا که میزان بارم بیان‌کننده مقدار جوابی است که طراح از شما می‌خواهد. امیدوارم مجموعه امتحانات که با تلاش مؤسسه محترم مهر و ماه تدوین شده است، بتواند در موفقیت شما در امتحانات نقشی ایفا کند.

ساختار کتاب امتحانات به شکل زیر است.

۱ بخش درسنامه: در این بخش مطالب کتاب به صورت مختصر، مفید و کاربردی به همراه مفاهیم و اصطلاحات کلیدی به طور منسجم دسته‌بندی شده است، از ویژگی‌های این درسنامه‌ها، امکان به یاد سپاری مطالب مهم هر درس در ذهن است.

۲ سؤال‌های امتحانی: این سؤالات شامل ۴ دوره سؤال‌های امتحانی، نیم‌سال اول (دو دوره از این سؤالات طبقه‌بندی شده است و دو دوره بدون طبقه‌بندی) و ۸ سری امتحانات شبیه‌ساز نهایی نیم‌سال دوم (چهار دوره از این سؤالات طبقه‌بندی شده است). چنانچه فرصت کافی برای مطالعه تمامی نمونه سؤالات امتحان را نداشتید، سؤال‌های **پرتکرار** را با دقت بیشتری مطالعه کنید، چرا که احتمال آمدن آن‌ها در امتحان بیشتر و تکرار آن‌ها طبق بررسی‌های انجام گرفته زیادتر بوده است.

۳ پاسخ‌نامه تشریحی: در این بخش پاسخ هر سؤال با توضیحات کافی به همراه ریزبارم آمده است، تا متوجه شوید برای کسب نمره کافی چه مقدار پاسخ باید نوشت؛ همچنین در سؤالاتی مانند درست یا نادرست و یا چهارگزینه‌ای، علت درستی عبارت یا دام‌های سؤالات مطرح شده است. در ضمن در پاسخ سؤالات طبقه‌بندی شده، آدرس سؤالات را هم نوشتیم تا با بارم‌بندی نهایی بیشتر آشنا شوید.

۴ برگ آخر: از جمله بخش‌های مهم، جالب و جذاب این مجموعه که در تعمیق یادگیری تأثیر بسزایی دارد، مرور برگ آخر هر درس است که مطالب کلیدی و اصلی در آن گنجانده شده است. مرور این برگ آخر بعد از مطالعه درسنامه توصیه می‌شود.

نحوه مطالعه کتاب امتحانات

۱ اگر چند روز فرصت دارید،

پس از اینکه هر درس از کتاب درسی را به صورت موشکافانه مطالعه کردید:

۱ به سراغ درسنامه کتاب امتحانات بیاورید و نکات اصلی را بار دیگر در قالبی خلاصه‌تر و طبقه‌بندی شده‌تر مرور کنید تا مطالب در ذهنتان تثبیت شود.

۲ بعد از درسنامه، نوبت سؤالات آزمون‌های طبقه‌بندی شده است؛ به راحتی سؤال‌های مربوط به هر درس را پیدا کنید و پاسخ دهید.

۳ بعد از پاسخ‌گویی، مراجعه به پاسخنامه تشریحی توصیه می‌شود، چون در آنجا هم نکاتی را بیان کرده‌ایم که مطلب کاملاً برایتان روشن شود.

۴ و در آخر به سراغ آزمون‌های شبیه‌ساز نهایی بروید.

- زمان را در نظر بگیرید و شروع به پاسخ‌گویی کنید و حتماً در پایان امتحان، پاسخ‌ها را با پاسخ تشریحی و بارم‌بندی‌های درج‌شده مقایسه کنید و به خودتان نمره دهید. به قول پیامبر (ص): «به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.»

۵ برگ آخر مخصوص دوره شب قبل از امتحان است؛ نگاهی کلی به نکات اصلی هر درس که سبب آرامش خاطر شما از مطالعه‌تان می‌شود.

۲ اگر یک یا دو روز فرصت دارید،

۱ درسنامه کتاب امتحانات را کامل مطالعه کنید.

۲ پس از پایان هر درس، سؤال‌های مربوط به آن را پاسخ دهید و در انتها به سراغ سؤال‌های طبقه‌بندی نشده بروید.

۳ چند ساعت به شروع امتحان یا شب قبل از امتحان برای آنکه مروری سریع از تمام نکات مهم داشته باشید، به سراغ برگ آخر بروید.

جدول بارم‌بندی تاریخ (۲)

پایانی نوبت دوم شهریور و دی ماه	پایانی نوبت اول	درس
۱	۳ - ۱	درس ۱
	۳ - ۱	درس ۲
۲	۳ - ۱	درس ۳
	۳ - ۱	درس ۴
۱/۵	۳ - ۱	درس ۵
	۳ - ۱	درس ۶
۱/۵	۳ - ۱	درس ۷
	۳ - ۱	درس ۸
۲	-	درس ۹
	-	درس ۱۰
۳	-	درس ۱۱
	-	درس ۱۲
۳	-	درس ۱۳
	-	درس ۱۴
۲	-	درس ۱۵
۲	-	درس ۱۶
۲۰	۲۰	مجموع

• توجه داشته باشید این جدول براساس آخرین اعلام سازمان آموزش و پرورش به روزرسانی شده است.

درس ۲: روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک

• مهم ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته

معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی

- معیارهای سنجش اعتبار خبر تاریخی عبارت‌اند از: ۱) سنجش اعتبار و نقد راوی ۲) سنجش اعتبار و نقد و بررسی گزارش‌ها و منابع تاریخی
- در مرحله سنجش اعتبار و نقد راوی، پژوهشگران و مورخان، موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را بررسی می‌کنند و سعی می‌کنند که علایق و انگیزه‌های راوی را در بیان خبر، بررسی و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف کنند.
- یکی از کارهای مورخان در نقد روایت‌کننده، تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر است تا معلوم شود، روایت‌کننده خود مستقیماً شاهد وقوع رویدادی بوده و یا خبر آن را از دیگران شنیده است.

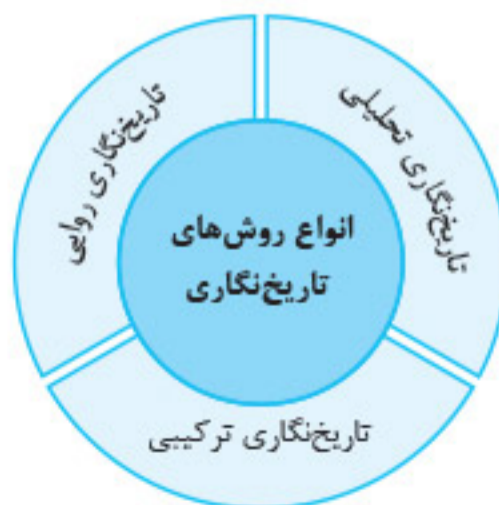
نکته: در گذشته، برخی از مورخان مانند مسعودی برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفتند و از نزدیک مکان رویدادها را مورد مطالعه قرار می‌دادند.

- یکی از مهم ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، بررسی مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است.
- مورخانی که عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را دلیلی بر بطلان آن می‌دانند: ابن مسکویه - یعقوبی - مقدسی - ابن اسفندیار - بیهقی

نکته: خبر و روایتی که فاقد زمان و مکان دقیق و مشخص باشد، از اصالت و اعتبار کافی برخوردار نیست.

انواع روش‌های تاریخ‌نگاری

تاریخ‌نگاری روایی

- در تاریخ‌نگاری روایی، مورخ، روایت‌های مختلف و متعدد درباره موضوع واحد را با ذکر اسناد بیان می‌کند.
- از مهم ترین ویژگی تاریخ‌نگاری روایی، این بود که تاریخ‌نگاران، بدون هیچ گونه دخل و تصرفی در روایت‌ها، عیناً آن‌ها را ذکر می‌کردند.
- تاریخ‌نگاری روایی در آغاز، برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد.
- از برجسته ترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، می‌توان از طبری نام برد.

نکته: طبری سعی داشت درستی یا نادرستی مطالب را به خواننده واگذار کند.

- یکی از معایب تاریخ‌نگاری روایی، این است که نویسندگان به دور از هرگونه نقد و انتقاد، هیچ نظری درباره درستی و نادرستی خبر ارائه نمی‌دهند.
- از امتیازات تاریخ‌نگاری روایی این است که مورخان بعدی با مجموعه‌ای از اخبار گوناگون درباره یک موضوع روبه‌رو می‌شوند و با به دست آوردن مدارک و اسناد کافی درباره اصل خبر، قضاوت می‌کنند.

تاریخ‌نگاری ترکیبی

- ویژگی، تنظیم یک گزارش از همه روایت‌ها درباره یک موضوع
- معایب، دور ماندن برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ به دلیل ناچار بودن به گزینش و انتخاب
- آغاز، از اواخر قرن سوم هجری
- نویسندگان این روش

- دینوری ← کتاب اخبار الطوال
- بلاذری ← کتاب فتوح البلدان

تاریخ‌نگاری تحلیلی

- در تاریخ‌نگاری تحلیلی، مورخ با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، علل، آثار و پیامدهای آن واقعه را تحلیل و تفسیر می‌کند.

کتاب‌های تاریخ‌نگاری تحلیلی

- تاریخ بیهقی ← ابوالفضل بیهقی
- تجارب الامم ← ابوعلی مسکویه
- مروج الذهب ← مسعودی

- روش‌های تنظیم گزارش‌ها و نوشته‌های مورخان در دوران اسلامی:

- روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند. ← طبری
- روش موضوعی، یک موضوع خاص محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. ← مسعودی (کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر)

درس ۳: اسلام در مکه

شبه‌جزیره عربستان در آستانه ظهور اسلام

- شبه‌جزیره عربستان، با آب‌وهوای گرم و خشک، در جنوب و جنوب غربی فلات ایران قرار دارد.
- براساس مطالعات مورخان و کاوش‌های باستان‌شناسان، پیش از میلاد مسیح (ع)، فرهنگ و تمدن مهمی در سرزمین یمن، واقع در جنوب شبه‌جزیره عربستان وجود داشته است.

نظام اجتماعی و سیاسی

- اعراب شبه‌جزیره عربستان خود را به یکی از دو دسته قحطانی (جنوبی) و عدناتی (شمالی) منسوب می‌کردند.

بعثت حضرت محمد (ص) و دعوت به اسلام

■ بعثت پیامبر

• محمد (ص) در ۲۷ رجب در چهل سالگی، به پیامبری مبعوث شد و نخستین آیات سوره «علق» در غار حرا بر او نازل شد.

■ دعوت خاص و محدود

• حضرت خدیجه (س)، حضرت علی (ع) و زید بن حارثه، فرزندخوانده رسول خدا، به عنوان نخستین ایمان آورندگان به نبوت شناخته می‌شوند.

• ابوبکر بن ابی قحافه نخستین فرد غیر از خانواده رسول خدا بود که اسلام آورد.

■ دعوت عمومی و عکس‌العمل سران قریش

• پیامبر اکرم سه سال پس از بعثت، به فرمان خداوند دعوت خود را آشکار و عمومی کرد و نخست این دعوت را از خویشاوندان خود آغاز کرد.

• با گسترش دعوت و گرایش جوانان و مستضعفان به اسلام، سران مشرک در صدد برآمدند که با پیامبر و مسلمانان مقابله کنند.

• گرچه در ظاهر به نظر می‌رسد که احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها، علت اصلی مخالفت و دشمنی آنان با اسلام بوده است، اما علت اصلی این مخالفت، بیم قریش از متزلزل شدن موقعیت تجاری و سیاسی شهر مکه در صورت پیروی از اسلام و نیز رقابت‌های قبیله‌ای و حسادت طایفه‌ای بوده است.

• دشمنی و درگیری مشرکان با اشخاصی مانند پیامبر و دیگر مسلمانان دارای طایفه و قبیله نیرومند، چندان آسان نبود؛ زیرا ممکن بود تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای را برانگیزد و باعث جنگ و خونریزی شود.

• سران مشرک تصمیم گرفتند که هر طایفه، از مسلمان شدن اعضای خود جلوگیری کند و با افرادی از طایفه خود که اسلام آورده بودند، برخورد کند.

• ابولهب تنها فردی از خاندان بنی‌هاشم بود که از پذیرش اسلام خودداری کرد و به دشمنی با پیامبر پرداخت.

■ تحریم و محاصره اجتماعی و اقتصادی بنی‌هاشم

• پس از ناکامی سران قریش در جلب رضایت ابوطالب برای دست برداشتن از حمایت رسول خدا، آنان تصمیم گرفتند بنی‌هاشم را تحت محاصره اجتماعی و اقتصادی قرار دهند تا ابوطالب و طایفه او مجبور شوند پیامبر را تنها گذارند.

نکته: بنی‌هاشم برای کاهش آثار مخرب تحریم و محاصره اجتماعی و اقتصادی، به مدت سه سال به شعب ابی‌طالب در اطراف مکه پناه بردند.

در اندیشه پایگامی جدید برای اسلام

• در سال دهم بعثت، حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب، از دنیا رفتند.
• با رحلت ابوطالب، جسارت و آزار سران قریش نسبت به رسول خدا بیشتر شد.
• با تشدید آزار مشرکان، گسترش دعوت اسلام در مکه، با موانع اساسی روبه‌رو شد و اندیشه هجرت از مکه به ذهن پیامبر و مسلمانان راه یافت.
• پیامبر وقتی با بی‌احترامی اهالی طائف از این شهر بیرون رانده شد، با حمایت‌خواهی از یکی از اشراف مکه، به شهر مکه بازگشت.

← درس ۴: امت و حکومت نبوی (ص) در مدینه

مدینه و ساکنانش هنگام هجرت

• مدینه، پیش از هجرت پیامبر به آن شهر، یثرب نام داشت.
• پیامد هجرت پیامبر به یثرب، فراهم شدن زمینه و شرایط مناسب برای برپایی امت و حکومت اسلامی

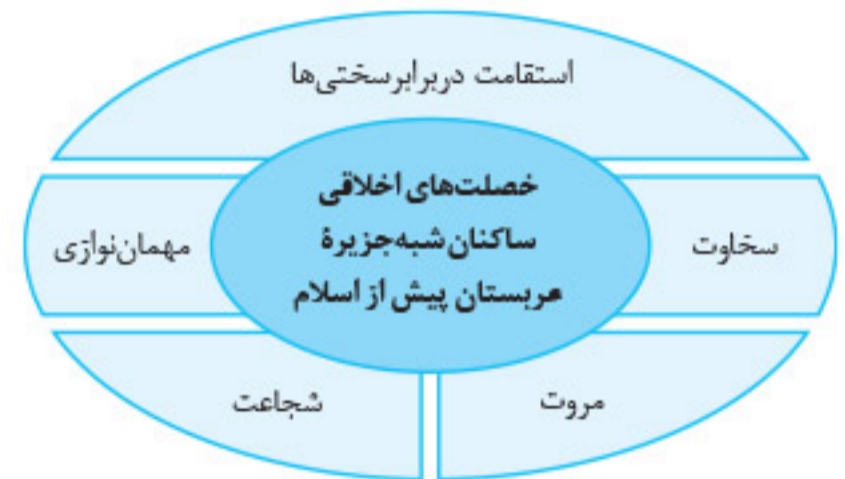
■ اوضاع اجتماعی، سیاسی و اقتصادی

• ساکنان شهر یثرب را دو گروه یهود و عرب تشکیل می‌دادند.
• یهودیان در سده‌های نخست میلادی به سبب آزار و اذیت امپراتوری روم، از فلسطین به یثرب آمدند.

■ **تعریف قبیله:** یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آید و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند.

■ **عصبیت:** وابستگی شدید عرب‌ها به قبیله خود، موجب به وجود آمدن تعصب یا عصبیت قبیله‌ای شده و این تعصب قبیله‌ای، نقش زیادی در بروز جنگ و خونریزی‌های پی‌درپی در شبه‌جزیره عربستان داشت.

■ دلایل قدرت و نفوذ سیاسی قبیله قریش

در اختیار داشتن اداره کعبه
برقراری رابطه تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک

نکته: قدرت و نفوذ قریش به منزله حکومتی پایدار نبود؛ زیرا متکی به تشکیلات سیاسی، اداری و نظامی منظم و منسجمی نبود و ثبات لازم را نداشت.

■ اقتصاد و معیشت

عوامل مؤثر بر وضعیت اقتصادی شبه‌جزیره عربستان

موقعیت جغرافیایی
شرایط طبیعی و اقلیمی

• بخش عمده شبه‌جزیره عربستان را صحراهای گرم و خشک تشکیل می‌دهند و قبایلی که در این بخش پراکنده بودند، اغلب از طریق پرورش معدودی بز و شتر و راهزنی، زندگی خود را تأمین می‌کردند. در برخی مناطق مانند یثرب، یمن و طائف، کشاورزی وجود داشت.

■ علم و فرهنگ

• برجسته‌ترین دستاورد فرهنگی مردم عرب در دوران جاهلیت، شعر و شاعری بود.

■ دین و اعتقادات

• یکی از مشخصات آیین بت‌پرستی، بی‌اعتقادی به جهان پس از مرگ بود.
• عده‌ای از اعراب به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند و از گوشت قربانی آن‌ها نمی‌خوردند. اینان به حنفا معروف شدند.
• برخی از اعراب یهودی ساکن یثرب و معدودی از مسیحیان در نجران زندگی می‌کردند.

نکته: «جاهلی» و «جاهلیت» در قرآن مترادف با نادانی و فقدان علم و معرفت نیست، بلکه دلالت بر فرهنگ و اخلاق خشن، گستاخ و کینه‌جو دارد که از خلق و خوی تند و سرکش اعضای آن جامعه سرچشمه می‌گرفت.

ردیف	سوالات	نمره
درس اول		
۱	کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) ۱- قابوس‌نامه ۲- تاریخ سیستان ۳- تاریخ بیهقی الف) تاریخ‌های محلی ب) تاریخ‌های سلسله‌ای ج) سیاست‌نامه د) اندرزنامه	۰/۷۵
۲	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی سه دسته از منابع غیر نوشتاری را نام ببرید. پرتکرار	۰/۷۵
۳	تشریحی (همل، آثار، پیامد، نتایج پدیده‌های تاریخی) انگیزه اصلی نویسندگان تاریخ‌های محلی چیست؟ پرتکرار	۱
درس دوم		
۴	به سؤال زیر، پاسخ کوتاه دهید. مهم‌ترین رسالت مورخان چیست؟	۰/۵
۵	درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید. الف) مسعودی برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار تاریخی به مسافرت می‌رفت. ب) تاریخ‌نگاری ترکیبی در آغاز برای ثبت و ضبط سخنان و سیره پیامبر و صحابه ایشان به کار گرفته می‌شد. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	۰/۵
۶	کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ، یک مورد اضافی است.) ۱- تجارب‌الامم ۲- اخبار الطوال الف) تاریخ‌نگاری ترکیبی ب) تاریخ‌نگاری روایی ج) تاریخ‌نگاری تحلیلی	۰/۵
۷	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (دو مورد اضافی است.) (تحلیلی - ترکیبی - باستان‌شناسی - جغرافیا) الف) تاریخ‌نگاری از اواخر قرن سوم هجری متداول شد. ب) نتایج و تحقیقات علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می‌شود.	۰/۵
درس سوم		
۸	گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف) کدام یک از وقایع زیر مربوط به سال دهم بعثت است؟ ۱) تحریم و محاصره اجتماعی و اقتصادی بنی‌هاشم ۲) دعوت عمومی پیامبر ۳) شهر نجران در شبه جزیره عربستان محل استقرار چه کسانی بود؟ ۴) توطئه قتل پیامبر در دارالندوه ۱) بت پرستان ۲) یهودیان ۳) مسیحیان ۴) حنفاء	۰/۵
۹	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی حنفا: پرتکرار	۱
۱۰	به سؤال زیر، پاسخ کامل دهید. سران مشرک برای اینکه جنگ و خونریزی صورت نگیرد ابتدا چه تصمیمی گرفتند؟ پرتکرار	۱
درس چهارم		
۱۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (دو مورد اضافی است.) (خندق - مشرکان - بدر - منافقان) الف) عبدالله بن ابی، پس از پیروزی مسلمانان در جنگ اظهار مسلمانی کرد. ب) در رأس مخالفان و دشمنان مسلمانان بودند.	۰/۵
۱۲	اظهار نظر و قضاوت به نظر شما، پیمان عقبه دوم بیانگر چه موضوعی بود و چرا؟ پرتکرار	۱

ردیف	سؤالات	نمره
۱۳	تشریحی (همل، آثار، پیامد، نتایج پدیده‌های تاریخی) پیامد هزوة بدر چه بود؟ پرتکرار	۱
درس پنجم		
۱۴	درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید. الف) لشکرکشی اعراب مسلمان به سرزمین‌های مجاور شبه جزیره عربستان تا اوایل خلافت عثمان، بدون وقفه ادامه یافت. درست ☐ نادرست ☐ ب) سرزمین شام، در دوران باستان محل برخورد تمدن‌های کهن بین‌النهرین، ایران، مصر، یونان و روم بوده است. درست ☐ نادرست ☐	۰/۵
۱۵	به سؤال زیر، پاسخ کامل دهید. آثار و پیامدهای فتوحات در زمان خلفای نخستین را از نظر سیاسی توضیح دهید.	۱
۱۶	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی مهم‌ترین عوامل در پذیرش اسلام توسط مردم سرزمین‌های مختلف را بیان کنید. پرتکرار	۱
درس ششم		
۱۷	اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی موالی: پرتکرار	۱
۱۸	اظهار نظر و قضاوت به نظر شما، با توجه به اینکه هرگونه حرکتی را امویان با بی‌رحمی و خشونت زیاد سرکوب می‌کردند، نتیجه مثبت این حرکت‌ها چه بود؟	۱
۱۹	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (دو مورد اضافی است). (مروان بن محمد - قرناطه - قرطبه - هشام بن عبدالملک) الف) پس از مرگ و تشدید اختلاف و نزاع در خاندان بنی‌امیه، فعالیت شبکه تبلیغاتی عباسیان به طرز چشمگیری افزایش یافت. ب) کاخ الحمراء در از آثار مهم معماری اسلامی در اندلس می‌باشد.	۰/۵
درس هفتم		
۲۰	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (دو مورد اضافی است). (وحی‌گرا - همل‌گرا - مستنصر - عبیدالله مهدی) الف) مذهب اسماعیلیه از مذاهب بود. ب) خلافت فاطمیان در زمان به اوج قدرت سیاسی و رونق اقتصادی دست یافت.	۰/۵
۲۱	کدام یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ، یک مورد اضافی است). ۱- خاندان برمکیان توسط این خلیفه عباسی از صفحه روزگار محو شدند. ۲- این خلیفه، شهر بغداد را در نزدیکی تیسفون بنا کرد. الف) منصور ب) هارون ج) مأمون	۰/۵
۲۲	اظهار نظر و قضاوت به نظر شما، چرا وضعیت خلافت فاطمیان از اواخر دوران مستنصر بدتر شد؟ پرتکرار	۱
۲۳	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی دو مورد از دلایل رشد و گسترش علم کلام در دوره عباسیان را بیان کنید. پرتکرار	۱
درس هشتم		
۲۴	درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید. الف) یمن در زمان خسرو پرویز به تصرف ساسانیان درآمد. ب) زرتشتیان ساکن بحرین به اطاعت مسلمانان و پرداخت جزیه، گردن نهادند. درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	۰/۵
۲۵	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی چهار مورد از عوامل شکست سپاه ساسانی در جنگ قادسیه را ذکر کنید. پرتکرار	۱
۲۶	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی شعوبیان: پرتکرار	۱
۲۰	جمع نمره	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	<p>به خاطر بیاورید. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) کتاب عجائب‌المقدور فی نوائب تیمور از کتاب‌های تاریخی تک‌نگاری محسوب می‌شود. ب) فردوسی، پدر شعر فارسی در زمان سامانیان می‌زیست. ج) یکی از ویژگی‌های نظام اجتماعی عصر مغول تیموری، افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی بود.</p>	۰/۷۵
	<p>☐ درست ☐ نادرست</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p>	
۲	<p>کدام یک از موارد سمت چپ با موارد سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است) (هر مورد ۰/۲۵)</p>	۰/۵
	<p>الف) اخبار الطوال ب) تاریخ طبری ۱) تاریخ‌نگاری تحلیلی ۲) تاریخ‌نگاری روایی ۳) تاریخ‌نگاری ترکیبی</p>	
۳	<p>جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (دو مورد اضافی است) (هر مورد ۰/۲۵) (اتسز - شفا - تکش - قانون) الف) از کتاب‌های ابن‌سینا در زمینه پزشکی می‌توان از کتاب نام برد. ب) پس از آنکه حکومت سلجوقی دچار ضعف و انحطاط شد، حاکم خوارزم ادهای استقلال کرد.</p>	۰/۵
۴	<p>گزینه مناسب را انتخاب کنید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) کدام فیلسوف، فلسفه مشایی را به اوج خود رساند؟ ۱) میرداماد ۲) ملاصدرا ۳) ابن‌سینا ۴) فارابی ب) کدام شهر در دوره صفویه برای حفظ مناطق شرقی و درآمدهای گمرکی برای ایران از اهمیت مهمی برخوردار بود؟ ۱) قندهار ۲) سمرقند ۳) هرات ۴) مرو</p>	۰/۵
۵	<p>به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) مؤلفان کدام دسته از کتاب‌های تاریخی، نگارش تاریخ جهان را از آفرینش عالم آغاز می‌کردند؟ ب) در دوره خلفای راشدین، کدام خلیفه به صورت شورایی برگزیده شد؟ ج) بنیان‌گذار سلسله حکومت هلویان طبرستان چه کسی بود؟</p>	۰/۷۵
۶	<p>تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) دهقانان: پرتکرار ب) بورژوا: پرتکرار</p>	۲
۷	<p>مقایسه پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) دوران سلطنت شاه صفی را با دوران سلطنت شاه عباس دوم مقایسه کنید. ب) کتاب احسن‌التواریخ را با کتاب تاریخ عالم آرای عباسی مقایسه کنید. پرتکرار</p>	۲
۸	<p>اظهارنظر و قضاوت: (هر مورد ۱ نمره) الف) به نظر شما، هدف خواجه نظام‌الملک از توسعه نظام اقطاع چه بود؟ پرتکرار ب) به نظر شما، چه عواملی تأثیر بسزایی بر رشد و شکوفایی تاریخ‌نگاری در عصر مغول - تیموری نهاد؟</p>	۲
۹	<p>توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۰/۷۵) الف) سه مورد از عوامل مؤثر در اسلام آوردن مردم ایران را بنویسید. ب) سه مورد از عوامل شکوفایی معماری در عصر سلجوقیان را نام ببرید. پرتکرار ج) ویژگی‌های مهم معماری عصر ایلخانات و تیموریان را ذکر کنید. د) شاهان صفوی به چه منظوری عده‌ای از علمای شیعه جبل‌هامل لبنان، عراق و بحرین را به ایران دعوت کردند؟</p>	۳

ردیف	سوالات	نمره
۱۰	<p>کاربست شواهد و مدارک (هر مورد ۵/۰ نمره)</p> <p>«رهایی از قید و بندهای نظام سرفی غیرممکن نبود. ساده و رایج‌ترین طریق آزادی، فرار از ملک اربابی و زندگی در جای دیگری مانند شهر بود. چنانچه اشخاص ثابت می‌کردند که یک سال و یک روز در شهر سکونت داشته‌اند، از نظر قانون آزاد محسوب می‌شدند. علاوه بر آن برخی از سرفها با پرداخت بدهی، انجام خدمات شایسته و یا با اجازه ارباب، آزادی خود را به دست می‌آوردند.»</p> <p>الف) ساده‌ترین و رایج‌ترین طریق آزادی سرفها چه بود؟</p> <p>ب) در چه صورتی سرفها از نظر قانون آزاد محسوب می‌شدند؟</p>	۱
تشریحی (همل، دلایل، آثار و نتایج و پیامدهای تاریخی)		
۱۱	چرا دشمنی و درگیری مشرکان با اشخاصی مانند پیامبر (ص) و دیگر مسلمانان متعلق به طایفه و قبیله نبرومند، چندان آسان نبود؟	۱
۱۲	سردسته منافقان مدینه چه کسی بود و کدام اقدامات را علیه اسلام انجام داد؟ پرتکرار	۱
۱۳	نشانه‌ها و آثار تحولات در دوران خلافت اموی به چه اشکالی در این دوران ظاهر گردید؟ نام ببرید.	۱/۲۵
۱۴	مأمون به چه دلایلی امام رضا (ع) را مجبور به پذیرش مقام ولی مهدی کرد؟ پرتکرار	۰/۷۵
۱۵	چرا با هجوم مغول‌ها به ایران زندگی شهری برای مدتی دچار وقفه شد؟ پرتکرار	۱
۱۶	آثار و پیامدهای جنگ صلیبی را برای اروپاییان به اختصار توضیح دهید.	۱
۱۷	انگیزه و عوامل اکتشافات جغرافیایی را مختصراً توضیح دهید. پرتکرار	۱
	جمع نمره	۲۰

پاسخنامه تشریحی

امتحان ۱ (نوبت اول)

- ۲۰- ۱- رفتار کردن معاویه براساس کتاب و سنت و سلوک خلفای پیشین (۰/۲۵) ۲- عدم تعیین جانشین برای خود و واگذاری این امر به شورا (۰/۲۵) ۳- در امان ماندن جان و مال مردم (۰/۲۵) ۴- بدخواهی نکردن از علی و حسن و آزار یاران ایشان (۰/۲۵)
- ۲۱- نادرست: فتح اسپانیا (اندلس) (۰/۲۵)
- ۲۲- الف) نادرست: لباس و پرچم سیاه را به رنگ سبز درآورد. (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵)
- ۲۳- الف) مأمون (۰/۲۵) / ب) اواخر دوران مستنصر (۰/۲۵)
- ۲۴- منظور از نهضت ترجمه، جنبش اقتباس و انتقال آثار علمی و فرهنگی تمدن‌های ایران، یونان، مصر و هند (۰/۵) به عالم اسلامی و ترجمه آن‌ها به زبان عربی در دوره عباسیان بود. (۰/۵)
- ۲۵- الف) با به قدرت رسیدن عباسیان (۰/۲۵) و مشارکت ایرانیان در اداره امور خلافت (۰/۲۵) / ب) تربیت عالمان و داعیان (۰/۲۵) مسلط به تعالیم مذهب اسماعیلی و دیگر معارف (۰/۲۵)
- ۲۶- الف) جولای (۰/۲۵) / ب) نیاوند (۰/۲۵)
- ۲۷- الف) به دنبال بهبود موقعیت سیاسی و اجتماعی ایرانیان در این دوره (۰/۵) / ب) به بهانه خونخواهی ابومسلم (۰/۲۵) و یا تکریم خاطره او (۰/۲۵)
- ۲۸- ۱- جدایی و فاصله طبقات جامعه ایران از یکدیگر ۲- اختلافات مذهبی و سرکوب مخالفان دین رسمی ۳- تنگ‌نظری موبدان و دخالت آن‌ها در امور مختلف کشور (نوموردکافی ص ۱۳۳، هر مورد ۰/۵)

امتحان ۲ (نوبت اول)

- ۱- ۱) د- اندرزنامه (۰/۲۵) ۲) الف - تاریخ‌های محلی (۰/۲۵) ۳) ب - تاریخ‌های سلسله‌ای (۰/۲۵)
- ۲- ۱- محوطه‌ها و بناهای تاریخی (۰/۲۵) ۲- ابزارها و وسایل دست‌ساخته انسان (۰/۲۵) ۳- آثار شفاهی (۰/۲۵)
- ۳- ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی (۰/۲۵)، بیان ویژگی‌های جغرافیایی (۰/۲۵) و اقتصادی (۰/۲۵) و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی (۰/۲۵)
- ۴- تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته (۰/۵)
- ۵- الف) درست (۰/۲۵) / ب) نادرست: تاریخ‌نگاری روایی (۰/۲۵)
- ۶- ۱) ج - تاریخ‌نگاری تحلیلی (۰/۲۵) ۲) الف - تاریخ‌نگاری ترکیبی (۰/۲۵)
- ۷- الف) ترکیبی (۰/۲۵) / ب) باستان‌شناسی (۰/۲۵)
- ۸- الف) درگذشت خدیجه (س) و ابوطالب (۰/۲۵) / ب) مسیحیان (۰/۲۵)
- ۹- گروهی از اعراب که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند (۰/۵) و از گوشت قربانی آن‌ها نمی‌خوردند. (۰/۵)
- ۱۰- تصمیم گرفتند که هر طایفه از مسلمان شدن اعضای خود جلوگیری کند (۰/۵) و با افرادی از طایفه خود که اسلام آورده بودند، برخورد کند. (۰/۵)

- ۱- الف) نادرست: انواع شعر، نظیر دوبیتی و... جزء منابع غیرنوشتاری (آثار شفاهی) است. (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵)
- ۲- الف) تاریخ‌های تک‌نگاری (۰/۲۵) / ب) صفوی (۰/۲۵)
- ۳- الف) اندرزنامه (۰/۲۵) / ب) ابن‌خردادبه (۰/۲۵)
- ۴- زیرا اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و نیز عقاید دینی و فلسفی رایج در هر عصری (۰/۵) کم‌وبیش در شعر شاعران و نویسندگان آن عصر انعکاس می‌یابند. (۰/۵)
- ۵- مورخ در تاریخ‌نگاری ترکیبی ناچار به گزینش و انتخاب است (۰/۲۵) و امکان دارد برخی از جنبه‌های خبر از چشم او دور بماند. (۰/۲۵)
- ۶- الف) عدم مطابقت با عقل (۰/۲۵) / ب) روایی و سال‌شماری (۰/۲۵)
- ۷- در تاریخ‌نگاری روایی، روایت‌های مختلف و متعدد درباره موضوع واحد را با ذکر اسناد ذکر می‌کنند (۰/۵) اما در تاریخ‌نگاری تحلیلی مورخ با بررسی موشکافانه تمام اخبار و روایت‌های مربوط به یک رویداد و نقد آن‌ها، علل و آثار و پیامدهای آن واقعه را تحلیل و تفسیر می‌کند. (۰/۵)
- ۸- الف) نادرست: سوره علق (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵)
- ۹- به شعب ابی‌طالب در اطراف مکه پناه برد. (۰/۵)
- ۱۰- الف) استقامت در برابر سختی‌های زندگی (۰/۲۵) / ب) یمن - جنوب (۰/۲۵)
- ۱۱- اهالی طائف نه تنها از پیامبر استقبال نکردند بلکه با بی‌احترامی و اهانت، آن حضرت را از شهرشان راندند. (۰/۵)
- ۱۲- الف) نادرست: پیمان عقبه دوم (۰/۲۵) / ب) درست (۰/۲۵)
- ۱۳- پیمان عقبه اول با ۱۲ مرد یثربی در سال ۱۲ بعثت منعقد شد (۰/۵) اما پیمان عقبه دوم با ۷۲ مرد و ۲ زن در سال سیزدهم بعثت منعقد شد. (۰/۵)
- ۱۴- زمینه مساعدی برای نشر اسلام در میان قبیله‌های منطقه حجاز (۰/۵) و گسترش محدوده حکومت پیامبر فراهم آورد. (۰/۵)
- ۱۵- جانشینی پیامبر (ص) (۰/۲۵)، اداره حکومت (۰/۲۵)، تثبیت اسلام در شبه‌جزیره عربستان (۰/۲۵) و فتوحات مسلمانان در خارج از آن شبه‌جزیره (۰/۲۵)
- ۱۶- چون امام با تقاضایشان برای به‌دست گرفتن حکومت برخی شهرها و مناطق موافقت نکرد. (۱)
- ۱۷- الف) خلیفه دوم (۰/۲۵) / ب) تطهیر (۰/۲۵)
- ۱۸- حجر بن عدی و عمرو بن حمق (۰/۲۵)
- ۱۹- با وعده حکومت شهرها و مناطق مختلف (۰/۵) و بذل و بخشش فراوان از بیت‌المال (۰/۵)

۷ الف) مطابقت با عقل - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان - اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی - اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی (چهارموردگفتی ص ۳۱) (هرمورد ۲۵) (درس ۲) / ب) احساسات دینی و اعتقاد راسخ سران مشرک به بت‌ها - ترس از متزلزل شدن موقعیت تجاری و سیاسی شهر مکه در صورت پیروی از اسلام - رقابت‌های قبیله‌ای و حسادت طایفه‌ای (دوموردگفتی ص ۳۱) (هرمورد ۵) (درس ۳) / ج) آموزه‌های قرآن و احادیث پیامبر (ص) - خروج مسلمانان از شبه‌جزیره عربستان و فتح سرزمین‌های متمدن - حضور پیروان ادیان دیگر در کنار مسلمانان - بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی - حمایت مادی و معنوی برخی خلفا و وزیران از عالمان و فعالیت‌های آنان (چهارموردگفتی ص ۳۱) (هرمورد ۲۵) (درس ۷)

۸ الف) در تک‌نگاری مؤلفان عموماً به اشارهٔ فرمانروا، تاریخ زندگی او را به‌صورت متمرکز و ویژه، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند (۵/۵) و در تاریخ‌های سلسله‌ای، فرمانروایان بزرگ و کوچک، به‌منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران خود، معمولاً ادیبان و دانشمندان را تشویق و مأمور به تدوین این رویدادها می‌کردند. (۵/۵) (درس ۱) / ب) روابط این دو سلسلهٔ مسلمان همواره خصومت‌آمیز بود. فاطمیان خلافت را حق خود می‌دانستند و با تسلط بر مناطق شام و حجاز، حکومت عباسیان را به شدت مورد تهدید قرار داده بودند (۵/۵) در مقابل عباسیان نیز کوشیدند با استفاده از توان سیاسی و نظامی حکومت سلجوقیان و دیگر متحدان خود، با خلافت فاطمی مقابله کنند. (۵/۵) (درس ۷)

۹ الف) زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازهای ویژه برخوردار شده (۵/۵) و سال‌ها به مال‌اندوزی و رفاه‌طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند. (۵/۵) (درس ۵) / ب) زیرا از یک سو بر اثر جنگ‌های طولانی و پرخرج با روم در غرب و نبردهای پی‌درپی با اقوام بیابانگرد در مرزهای شرقی (۵/۵) و از سوی دیگر به سبب اختلاف و نزاع بزرگان و اشراف، دچار فرسودگی و ضعف شده بود. (۵/۵) (درس ۸)

۱۰ الف) راهروهای زیاد (۵/۵) / ب) نهرهای فراوانی که از میان آن‌ها می‌گذشتند. (۵/۵) (درس ۱)

۱۱ نوعی از تاریخ‌نگاری که مورخ، روایت‌های مختلف و متعدد (۵/۵) دربارهٔ موضوع واحد را با ذکر اسناد ذکر می‌کند. (۵/۵) (درس ۲)

۱۲ دستور داد سپاه اسلام به‌منظور مقابله با تهدیدات رومیان (۲۵/۵) به سوی سرحدات شام حرکت کند (۲۵/۵) و اُسامهٔ بن زید را به فرماندهی آن سپاه منصوب کرد: (۲۵/۵) اما به دلیل مخالفت برخی از صحابه، این دستور پیامبر در زمان حیات وی اجرا نشد. (۲۵/۵) (درس ۴)

۱۳ شام از خطر هجوم رومیان تا حدودی در امان ماند (۵/۵) و زمینه برای پیشروی مسلمانان در دیگر مناطق آفریقا مهیا شد. (۵/۵) (درس ۵)

۱۴ آنان نخست، معایب حکومت بنی‌امیه و ظلم و ستمی را که امویان نسبت به اهل بیت پیامبر (ص) مرتکب شده بودند، بیان می‌کردند (۷/۵) و سپس بدون اسم بردن از فرد خاصی، مردم را به حکومت «آل محمد» فرا می‌خواندند. (۷/۵) (درس ۶)

۱۱ الف) بدر (۲۵/۵) / ب) مشرکان (۲۵/۵)

۱۲ بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یثرب بود (۵/۵): زیرا شمار قابل توجهی از اعضای قبیله‌های مختلف به‌ویژه اوس و خزرج در آن حضور داشتند. (۵/۵)

۱۳ ضربهٔ سنگین و جبران‌ناپذیری بر قریش وارد آورد (۵/۵) و قدرت و موقعیت آنان را در منطقهٔ حجاز تضعیف کرد. (۵/۵)

۱۴ الف) نادرست: اواخر خلافت عثمان (۲۵/۵) / ب) درست (۲۵/۵)

۱۵ به دنبال این پیروزی‌های نظامی بر ساسانیان و امپراتوری روم شرقی، قلمرو خلافت گسترش زیادی یافت (۵/۵) و مردمان و اقوام مختلفی که زبان و فرهنگ متفاوتی با اعراب داشتند، تحت حکومت آنان قرار گرفتند. (۵/۵)

۱۶ ۱- جاذبهٔ پیام اسلام که همهٔ انسان‌ها را بدون توجه به رنگ پوست، زبان، فرهنگ و طبقهٔ اجتماعی‌شان، مخاطب قرار داد. (۵/۵) ۲- اسلام همهٔ مردم را به عمل به شریعتی سهل و ساده فرا می‌خواند. (۵/۵)

۱۷ موالی مسلمانان غیرعرب بودند (۵/۵) که موقعیت اجتماعی پایین‌تری نسبت به اعراب مسلمان داشتند. (۵/۵)

۱۸ ماهیت واقعی حکومت بنی‌امیه را برای بسیاری از مسلمانان آشکار کرد (۵/۵) و زمینه‌ساز انحطاط و ضعف حکومت آنان شد. (۵/۵)

۱۹ الف) هشام بن عبدالملک (۲۵/۵) / ب) غرناطه (۲۵/۵)

۲۰ الف) عقل‌گرا (۲۵/۵) / ب) مستنصر (۲۵/۵)

۲۱ ۱- هارون (۲۵/۵) ۲- منصور (۲۵/۵)

۲۲ به دلیل حملات پیاپی سلجوقیان به قلمرو آنان (۵/۵) و شروع جنگ‌های صلیبی (۵/۵)

۲۳ ۱- حضور پیروان ادیان دیگر در کنار مسلمانان (۵/۵) ۲- بروز اختلافات دینی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی (۵/۵)

۲۴ الف) نادرست: خسرو انوشیروان (۲۵/۵) / ب) درست (۲۵/۵)

۲۵ ۱- اختلاف‌های داخلی ایرانیان (۲۵/۵) ۲- ناامیدی رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی از پیروزی (۲۵/۵) ۳- همکاری برخی از دهقانان و قبیله‌های عرب ساکن سواد با مسلمانان (۲۵/۵) ۴- رسیدن خبر پیروزی خیره‌کنندهٔ اعراب مسلمان بر رومیان در شام (۲۵/۵)

۲۶ گروهی از ایرانیان که از طریق مقایسهٔ زندگی ایرانیان باستان با زندگی اعراب عصر جاهلیت، (۵/۵) به تحقیر قوم عرب پرداختند. (۵/۵)

امتحان ۳ (نوبت اول)

۱ الف) درست (۲۵/۵) (درس ۱) / ب) نادرست: دسیسهٔ مشرکان در دارالندوه (۲۵/۵) (درس ۴) / ج) درست (۲۵/۵) (درس ۵)

۲ الف) ۴ - مروان بن محمد (۲۵/۵) (درس ۶) / ب) ۱ - عمر بن عبدالعزیز (۲۵/۵) / ج) ۲ - عبدالرحمان بن معاویه (۲۵/۵)

۳ الف) عثمان (۲۵/۵) (درس ۵) / ب) عبدالله بن زبیر (۲۵/۵) (درس ۶)

۴ الف) تاریخ طبری (۲۵/۵) (درس ۱) / ب) پیمان‌نامهٔ مدینه (۲۵/۵) (درس ۴)

۵ موقعیت جغرافیایی (۲۵/۵) و شرایط طبیعی و اقلیمی آن (۲۵/۵) (درس ۳)

۶ الف) یک واحد اجتماعی (۲۵/۵) و سیاسی مستقل (۲۵/۵) که شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند (۲۵/۵) و با یکدیگر پیوند خونی داشتند (۲۵/۵) (درس ۳) / ب) مالیات سرانه‌ای بود که به مردان بالغ اهل کتاب (۵/۵) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، تعلق می‌گرفت. (۵/۵) (درس ۴)

- ۲۸** بر اساس نظریه دوره رنسانس، هدف آموزش و پرورش، تربیت دانشمندان برجسته نبود (۰/۵)، بلکه می‌خواستند شهروندانی را تربیت کنند که نقش سودمندی در جامعه ایفا کنند و در حیات شهری فعال باشند. (۰/۵)
- ۲۹** علاوه بر دستاوردهای علمی که در حوزه دانش دریانوردی و جغرافیا در پی داشت (۰/۵)، موجب به هم خوردن موازنه تجارت جهانی و آغاز استعمارگری اروپاییان شد. (۰/۵)

امتحان ۹ (نوبت دوم)

- ۱** الف) درست (۰/۲۵) / ب) نادرست: رودکی (۰/۲۵) (درس ۹) / ج) درست (۰/۲۵) (درس ۱۱)
- ۲** الف) ۳- تاریخ‌نگاری ترکیبی (۰/۲۵) (درس ۲) / ب) ۲- تاریخ‌نگاری روایی (۰/۲۵) (درس ۸)
- ۳** الف) قانون (۰/۲۵) (درس ۹) / ب) اتسز (۰/۲۵) (درس ۱۰)
- ۴** الف) ۳- ابن‌سینا (۰/۲۵) (درس ۹) / ب) ۱- قندهار (۰/۲۵) (درس ۱۳)
- ۵** الف) تاریخ عمومی (۰/۲۵) (درس ۱) / ب) عثمان (۰/۲۵) (درس ۵) / ج) حسن بن زید (۰/۲۵) (درس ۹)
- ۶** الف) از خاندان‌های کهن که در سده‌های نخستین هجری علاوه بر مشارکت در امور محلی، نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی ایفا کردند. (۱) (درس ۹) / ب) قشر جدیدی از شهرنشینان ثروتمند اروپا در دوره رنسانس (۰/۲۵) که شامل بازرگانان (۰/۲۵)، بانکداران (۰/۲۵) و صاحبان صنایع بودند. (درس ۱۶)
- ۷** الف) شاه صفی پادشاهی بود که از تعادل روحی و سلامت عقل بهره کافی نداشت. (۰/۲۵) و در زمان او قندهار توسط گورکانیان هند از ایران جدا شد (۰/۲۵) اما شاه عباس دوم شجاعت و لیاقت بیشتری نسبت به شاه صفی داشت. (۰/۲۵) قندهار را پس گرفت (۰/۲۵) (درس ۱۳) / ب) کتاب احسن‌التواریخ تألیف حسن بیگ روملو (۰/۲۵) در دوره شاه تهماسب اول (۰/۲۵) و کتاب تاریخ عالم‌آرای عباسی تألیف اسکندر بیک منشی (۰/۲۵) در دوره شاه عباس اول بود (۰/۲۵) (درس ۱۳)
- ۸** الف) نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر (۰/۵) و بلااستفاده (۰/۵) (درس ۱۰) / ب) علاقه‌مندی ایلخانان و فرمانروایان تیموری به کشورگشایی و موفقیت‌های سیاسی و نظامی خود (۰/۵) و خودآگاهی رجال ایرانی (۰/۵) (درس ۱۲)
- ۹** الف) ۱- پیام برادری و برابری اسلام و سادگی مناسک و آداب آن (۰/۲۵) / ۲- درک و پذیرش جهان‌بینی توحیدی و پیام مکتب اسلام به دلیل یکتاپرست بودن ایرانیان (۰/۲۵) / ۳- مهاجرت گسترده اعراب مسلمان به ایران (۰/۲۵) (درس ۸) / ب) گسترش قلمرو، حکومت فراگیر، توسعه شهرنشینی، رشد اقتصادی، حمایت دولتمردان (سه مورد کافی ۰/۳۳) (هرمورد ۰/۲۵) (درس ۱۰) / ج) ایجاد بناهای عظیم (۰/۲۵)، ساختن گنبدها، طاق‌ها، ایوان‌ها و مناره‌های بلند (۰/۲۵) و تزئین ساختمان‌ها با گچ‌بری و کاشی‌کاری به شیوه‌های گوناگون (۰/۲۵) (درس ۱۲) / د) به‌منظور ترویج معارف شیعه (۰/۲۵) و رفع نیازهای مذهبی (۰/۲۵) و حقوقی (۰/۲۵) (درس ۱۴)
- ۱۰** الف) فرار از ملک اربابی و زندگی در جای دیگر (۰/۵) (درس ۱۵) / ب) اگر ثابت می‌کردند که یک سال و یک روز در شهر سکونت داشته‌اند. (۰/۵) (درس ۱۵)

- ۱۰** آموزه‌های قرآن و احادیث پیامبر - خروج مسلمان از شبه‌جزیره عربستان و فتح سرزمین‌های دیگر - حضور پیروان ادیان دیگر از جمله یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان - بروز اختلافات مذهبی در میان مسلمانان و شکل‌گیری فرقه‌ها و مذاهب مختلف اسلامی - حمایت مادی و معنوی برخی از خلفا، وزیران و مقام‌های حکومتی از عالمان و فعالیت‌های آنان (سه مورد کافی ۰/۳۳) (۰/۲۵)
- ۱۱** اوضاع اجتماعی به دلیل جدایی و فاصله طبقات جامعه ایران از یکدیگر (۰/۲۵)، اختلافات مذهبی و سرکوب مخالفان دین رسمی (۰/۲۵)، تنگ‌نظری موبدان و دخالت آن‌ها در امور مختلف کشور آشفته بود. (۰/۲۵)
- ۱۲** پرفراز و نشیب (۰/۲۵)
- ۱۳** زیرا به قدرت آنان در نظر عامه مردم مسلمان، (۰/۵) مقبولیت و مشروعیت می‌بخشید. (۰/۵)
- ۱۴** بلخ (۰/۲۵)، کابل (۰/۲۵) و سیستان (۰/۲۵)
- ۱۵** وجود کتاب‌های فلسفی (۰/۲۵)
- ۱۶** زیرا درگیری‌های داخلی و سرگرم شدن مسعود به لشکرکشی به هند موجب شد (۰/۵) که وی از وضعیت مردم، به‌خصوص سکنه خراسان که در زیر بار فشار مالیاتی مأموران او به‌شدت آسیب‌دیده بودند، غافل بماند. (۰/۵)
- ۱۷** گسترش قلمرو، برقراری نظم و امنیت، ایجاد راه‌های جدید و توسعه حمل و نقل، وجود نظام دیوانی کارآمد (سه مورد کافی ۰/۳۳) (هرمورد ۰/۲۵)
- ۱۸** ابوسعید (۰/۲۵)
- ۱۹** دگرگونی نسبی در بافت قومی و جمعیتی ایران (۰/۵) و افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی (۰/۵)
- ۲۰** درست (۰/۲۵)
- ۲۱** ۱) ج - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی (۰/۲۵) / ۲) الف - حمدالله مستوفی (۰/۲۵)
- ۲۲** پیدایش مراکز بزرگ فرهنگی و هنری در شهرهای مختلف (۰/۵) و تأسیس کتابخانه‌های عظیم در این شهرها (۰/۵)
- ۲۳** الف) نگران بودن از خونریزی و کشتار سپاه خود (۰/۵) / ب) در صورت نبودن توپخانه دشمن (۰/۵)
- ۲۴** نخست اینکه بسیاری از شیعیان در خدمت دولت نوپای صفوی قرار گرفتند و در سایه این دولت متشکل، منسجم و متحد شدند (۰/۵) / دوم، آنکه این اقدام سبب تمایز آشکار ایران از همسایگان مسلمان خود، به‌ویژه امپراتوری عثمانی در غرب و ازبکان و گورکانیان هند در شرق، شد. (۰/۵)
- ۲۵** مسجد شیخ لطف‌الله به لحاظ وسعت و ابعاد کوچک‌تر از مسجد جامع عباسی است (۰/۵)، اما از نظر فن معماری و زیباشناسی از آثار بی‌نظیر معماری ایران به‌شمار می‌رود و ویژگی شاخص هر دو مسجد، کاشی‌کاری هنرمندانه آن‌هاست. (۰/۵)
- ۲۶** سلسله جنگ‌هایی که مسیحیان به دعوت پاپ و به فرماندهی شاهان و اشراف اروپایی علیه مسلمانان برپا کردند و به دلیل وجود نشان صلیب بر لباس و پرچم آن‌ها به جنگ‌های صلیبی معروف شد. (۱)
- ۲۷** مشکلات اقتصادی و اجتماعی سرزمین‌های اروپایی - به خطر افتادن موجودیت امپراتوری بیزانس - موفقیت‌های نظامی مسیحیان در اندلس (دو مورد کافی ۰/۳۳) (هرمورد ۰/۵)

۱۱ زیرا ممکن بود تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای را برانگیزد (۰/۵) و باعث ایجاد جنگ و خونریزی شود. (درس ۳)

۱۲ عبدالله بن ابی (۰/۲۵)، تشویق یهودیان بنی‌نضیر برای مقاومت و وعده‌ی یاری دادن به آن‌ها (۰/۲۵)، تحریک انصار علیه مهاجران (۰/۲۵)، جدا شدن از سپاه اسلام در غزوة اُحد و تبوک (درس ۴)

۱۳ استفاده از زور برای کسب و حفظ قدرت (۰/۲۵) - موروئی شدن خلافت (۰/۲۵) - قومیت‌گرایی و تشدید تعصبات قبیله‌ای (۰/۲۵) تبعیض و نابرابری اقتصادی (۰/۲۵) - ترویج تفکر جبرگرایی (درس ۶)

۱۴ کسب حمایت شیعیان (۰/۲۵) - مهار قیام‌های علویان (۰/۲۵) - جلب اعتماد خراسانیان (درس ۱۴)

۱۵ زیرا از یک طرف در جریان حملات مغول‌ها شهرهای زیادی ویران شدند و عده‌ی زیادی کشته و یا به مناطق دیگر مهاجرت کردند (۰/۵) و از طرف دیگر یاسا به عنوان مجموعه قوانین چنگیزخان به مغول‌ها توصیه می‌کرد که از شهر و شهرنشینی دوری گزینند. (درس ۱۱)

۱۶ در حقیقت جنگ‌های صلیبی، زمینه‌ساز انتقال دستاوردهای گوناگون تمدن اسلامی (۰/۲۵) به خصوص دستاوردهای علمی مسلمانان به اروپا شد (۰/۲۵) - بر اثر این جنگ‌ها، اطلاعات جغرافیایی اروپاییان افزایش یافت (۰/۲۵) و بنادر مهم اروپایی در دریای مدیترانه از نو شکوفا شدند و دوباره رونق گرفتند. (درس ۱۵)

۱۷ سرزمین‌های شرق دور مانند هند و چین از گذشته‌های بسیار دور برای اروپاییان جاذبه‌ی فراوانی داشت (۰/۵) و افزایش اطلاعات جغرافیایی و توسعه‌ی مهارت دریانوردی اروپاییان در دوران پس از جنگ‌های صلیبی و اواخر قرون وسطا تأثیر شایانی در کشف سرزمین‌ها و راه‌های جدید داشت. (درس ۱۶)

امتحان ۱۰ (نوبت دوم)

۱ الف) نادرست: جنگ نهاوند (۰/۲۵) (درس ۸) / ب) نادرست: طاهریان و سامانیان (۰/۲۵) (درس ۹) / ج) درست (۰/۲۵) (درس ۱۰)

۲ الف) ۳- اطاعت کردن (۰/۲۵) (درس ۹) / ب) ۱- پرفراز و نشیب (۰/۲۵) (درس ۹)

۳ الف) حدود العالم من المشرق الی المغرب (۰/۲۵) (درس ۹) / ب) غزنویان (۰/۲۵) (درس ۱۰)

۴ الف) ۳- خسرو پرویز (۰/۲۵) (درس ۸) / ب) ۲- فلزکاری (۰/۲۵) (درس ۱۰)

۵ الف) رشد شهر و شهرنشینی (۰/۲۵) (درس ۱۰) / ب) تزوکات (۰/۲۵) (درس ۱۱) / ج) صلاح‌الدین ایوبی (۰/۲۵) (درس ۱۵)

۶ الف) این شاهنامه‌ی مصور در عصر تیموری (۰/۵) به دستور شاهزاده بایسنقر پسر شاهرخ که سیاستمداری هنرمند و هنرپرور بود، خوشنویسی و مصور شد. (۰/۵) (درس ۱۲) / ب) این زمین‌ها متعلق به شاه بود (۰/۵) و به‌ویژه از زمان شاه عباس اول درآمد آن برای اداره‌ی سپاه هزینه می‌شد. (درس ۱۳)

۷ الف) سرف‌ها، افراد وابسته به زمین کشاورزی بودند که بر روی زمین‌های اربابان و فئودال‌ها کار می‌کردند (۰/۵) اما واسال یا باجگزار، زیردستان ارباب یا فئودال بودند که به ارباب خود سوگند وفاداری یاد کرده بودند. (درس ۱۵) /

۸ الف) زیرا بزرگان عرب در بغداد نسبت به تسلط خاندان سهل بر امور خلافت به حسادت و دشمنی پرداختند. (۰/۵) و در صدد برآمدند که مأمون را خلع و فرد دیگری از خاندان عباسی را به خلافت بنشانند. (درس ۷) / ب) زیرا جانشینان تیمور سیاست جنگ و کشورگشایی را کنار گذاشتند (۰/۵) و به عمران و آبادی، علم، فرهنگ و هنر علاقه و توجه زیادی نشان دادند. (درس ۱۲)

۹ الف) برگزاری با شکوه و عظمت عاشورا و جشن غدیر خم (۰/۲۵)، مرمت و بازسازی حرم امامان شیعه در عراق (۰/۲۵) و گسترش سنت زیارت (۰/۲۵) (درس ۹) / ب) ۱- پرداخت مالیات‌های سنگین (۰/۲۵) ۲- اجازه نداشتن برای رسیدن به مقام‌های عالی (۰/۲۵) ۳- اختلافات مذهبی شدید با رومیان (۰/۲۵) (درس ۵) / ج) صفویه، نعمت‌اللهیه، حروفیه، نوربخشیه، نقشبندیه، مشعشعیه (سه مورد کافی است). (هرمورد ۰/۲۵) (درس ۱۲) / د) برخورداری از موقعیت جغرافیایی (۰/۲۵) و ارتباطی ویژه (۰/۲۵) و داشتن باروهای دفاعی مستحکم (۰/۲۵) (درس ۱۵)

۱۰ الف) تاریخ (۰/۵) / ب) فلسفه (درس ۱۶)

۱۱ مطابقت با عقل - مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد - مطابقت با نتایج تحقیقات باستان‌شناسی - سنجش گزارش‌ها براساس زمان و مکان - اعتبارسنجی با تکیه بر دستاوردهای علوم تجربی - اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای سایر علوم انسانی (چهار مورد کافی است). (هرمورد ۰/۲۵) (درس ۲)

۱۲ قبیله یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آید (۰/۵) و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند. (درس ۳)

۱۳ تهدید مسیر تجارت مشرکان به مکه (۰/۲۵) و کسب غنیمت بود (۰/۲۵) زیرا آنان اموال مهاجران مسلمان را (۰/۲۵) تصرف و غارت کرده بودند. (درس ۴)

۱۴ کاهش و زوال تدریجی سلطه‌ی سیاسی و نظامی خلفای عباسی (۰/۵) حاکم شدن آرامش نسبی بر جامعه و کاهش آشوب‌ها و جنبش‌های سیاسی و اجتماعی (۰/۵)

۱۵ خلیفه حکومت ایران را به او بخشید. (۰/۲۵) و دستور داد که نام وی در خطبه خوانده شود (۰/۲۵) و سکه به نام او بزنند (۰/۲۵) و به او لقب سلطان رکن‌الدوله را داد. (۰/۲۵) (درس ۱۰)

۱۶ از یک سو، سران قزلباش به جان هم افتاده و شاه را بازبچه‌ی اهداف و اغراض طایفه و ایل خود قرار داده بودند (۰/۵) و از سوی دیگر در غرب ارتش عثمانی مناطق وسیعی از ایران را اشغال کرده بود و در شرق نیز ولایت خراسان هدف تهاجم و تخریب شدید ازبکان قرار داشت. (درس ۱۳)

۱۷ این مکتب نقاشی توسط آقارضا عباسی (۰/۲۵) در دوره‌ی شاه عباس اول پایه‌گذاری شد (۰/۲۵) و مهم‌ترین نوآوری رضا عباسی در نگارگری این بود که زندگی روزمره‌ی عموم مردم (۰/۲۵) و فعالیت اصناف و پیشه‌وران را به تصویر کشید. (درس ۱۴)